

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatele **F. M.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici XX, zastoupeného Mgr. Jiřím Slováčkem, advokátem, sídlem Štěpánská 640/45, Praha 1, proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. března 2014 č. j. 9 To 105/2014-32 a usnesení Okresního soudu v Sokolově ze dne 4. března 2014 č. j. 36 PP 29/2014-21, za účasti **Krajského soudu v Plzni a Okresního soudu v Sokolově**, jako účastníků řízení, a **Krajského státního zastupitelství v Plzni a Okresního státního zastupitelství v Sokolově**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) domáhá zrušení shora uvedených soudních rozhodnutí, neboť má za to, že jimi bylo porušeno jeho základní právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), a dále zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele, který vyplývá z čl. 40 odst. 6 Listiny a čl. 7 Úmluvy.

2. Z ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí obecných soudů a vyžádaného soudního spisu vedeného Okresním soudem v Sokolově (dále jen „okresní soud“) pod sp. zn. 36 PP 29/2014 vyplývá, že stěžovatel v současné době vykonává trest doživotního odnětí svobody, který mu byl uložen soudy Spolkové republiky Německo, konkrétně rozsudkem Zemského soudu v Mnichově I ze dne 2. 4. 1998 sp. zn. 2 Ks 122 Js 4237/95 ve spojení s usnesením Spolkového soudního dvora ze dne 6. 10. 1998 sp. zn. StR 497/98. Trestným činem, kterého se stěžovatel dopustil, a za který byl následně odsouzen, byl pokus o loupežnou vraždu. Stěžovatel se společně se spolupachatelem D. P. pokusil dne 10. 3. 1995 vykrást klenotnictví, přičemž spolupachatel v průběhu loupeže postřelil stěžovatelem poskytnutou zbraní klenotníka D. T. (nar. 1935), který po průstřelu hlavy přežil pouze díky včasnému odbornému lékařskému zákroku, avšak s doživotními zdravotními následky.

3. Cizinecký úřad hlavního města spolkové země Bavorsko Mnichova vydal dne 4. 12. 1998 rozhodnutí č. j. HA II/3 13-S o vyhoštění stěžovatele. Bavorské státní ministerstvo spravedlnosti požádalo Českou republiku dopisem ze dne 12. 11. 2007 č. j.

9352 a E- II-2083/07 o převzetí výkonu trestu stěžovatele, uloženého výše uvedenými rozhodnutími. Tato žádost se opírala o znění Úmluvy o předávání odsouzených osob ze dne 21. 3. 1983, která je uveřejněna ve Sbírce zákonů pod č. 553/1992, ve znění Dodatkového protokolu k této Úmluvě ze dne 18. 12. 1997, vyhlášeného pod č. 26/2003 Sb. m. s. (dále jen „Úmluva o předávání odsouzených osob“). Bavorské státní ministerstvo spravedlnosti ve své žádosti vyslovilo očekávání, že výše trestu nebude změněna a poukázalo na to, že nejkratší délka trestu, kterou musí stěžovatel dle německého práva vykonat, je patnáct let. Odsuzující rozhodnutí německých soudů byla Českou republikou uznána rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 18. 8. 2008 sp. zn. 8 T 18/2008, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 10. 10. 2008 sp. zn. 8 To 120/2008, a o výkonu trestu bylo následně rozhodnuto rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 19. 6. 2009 č. j. 8 T 18/2008-376.

4. V záhlaví uvedeném usnesením okresní soud zamítl žádost stěžovatele o podmíněně propuštění z výkonu trestu. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel stížnost, která byla následně zamítnuta napadeným usnesením Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“). Obecné soudy se žádostí stěžovatele meritorně nezabývaly, neboť ji považovaly za předčasnou. Dle jejich závěru neumožňuje ustanovení § 88 odst. 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), podmíněně propuštění osoby odsouzené k doživotnímu odnětí svobody dříve než po vykonání dvaceti let tohoto trestu. Stěžovatel v době podání žádosti o podmíněně propuštění vykonal přibližně šestnáct a půl roku trestu odnětí svobody. Stěžovatelovu argumentaci obecné soudy odmítly pro její irelevanci z hlediska aplikace uvedeného ustanovení.

II.

Argumentace stěžovatele

5. Ze strany obecných soudů došlo dle názoru stěžovatele k porušení jeho ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces, neboť ani jeden se nikterak nevypořádal s jeho ústavněprávní argumentací, na jejímž základě nemohla být jeho žádost vyhodnocena jako předčasná. Ústavní stížnost poukazuje na skutečnost, že výše uvedenými rozhodnutími soudů byl stěžovateli sice uložen trest odnětí svobody na doživotí, nicméně soudy v jeho případě nevyslovily tzv. aditivní výrok o zvláštní tíži viny, užívaný ve Spolkové republice Německo (pozn. zpravodaje – tzv. besondere Schwere der Schuld). Tím rozhodující soud vyjadřuje závěr o snížené možnosti nápravy pachatele výkonem trestu odnětí svobody [analogicky srov. ustanovení § 54 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku]. Pro posuzovaný případ je dle stěžovatele podstatná rovněž skutečnost, že stěžovatelův spolupachatel, který střílel na přepadeného, byl souzen v České republice a byl mu vyměřen trest odnětí svobody v délce třináct a půl roku (srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2004 sp. zn. 1 T 28/2003 ve spojení s rozsudkem vrchního soudu ze dne 24. 9. 2004 sp. zn. 7 To 86/2004). Ústavní stížnost také upozorňuje na skutečnost, že klenotník celou událost přežil, což zásadně odlišuje postavení stěžovatele od postavení všech ostatních doživotně odsouzených osob v České republice, neboť tyto mají vždy na svědomí alespoň jeden lidský život. Uvedené skutečnosti jsou dle stěžovatelova názoru důsledkem podstatných odlišností mezi německým a českým právním řádem. Zatímco ve Spolkové republice Německo je doživotní trest zásadně obligatorním trestem za vraždu, a to i ve stadiu pokusu, v České republice je doživotní trest vyhrazen pro pachatele, u nichž jsou dány další výjimečné

okolnosti. Naproti tomu je podle německého trestního zákoníku možné podmíněně propustit doživotně odsouzeného pachatele již po vykonání patnácti let trestu. Vzhledem k tomu, že byl stěžovatel po jedenácti letech výkonu trestu předán do České republiky, tak se na něj vztahuje přísnější česká právní úprava, dle které je možné podmíněně propuštění z doživotního trestu až po odpykání nejméně dvaceti let tohoto trestu. Takovou situaci, kdy na stěžovatele dopadá přísnější trest podle německého právního řádu, a zároveň přísnější podmínky pro podmíněčné propuštění dle českého práva, považuje stěžovatel za rozpornou se zásadou rovnosti ve smyslu čl. 1 Listiny a se zákazem retroaktivity zakotveným v čl. 40 odst. 6 Listiny a čl. 7 Úmluvy. Obecné soudy by se dle názoru stěžovatele proto měly jeho žádostí o podmíněčné propuštění meritorně zabývat.

6. Případem se zabýval i Ústavní soud, když stěžovatel pro protiústavnost napadl rozhodnutí českých soudů, kterými byl uznán trest uložený ve Spolkové republice Německo. Tato ústavní stížnost byla sice odmítnuta (srov. usnesení ze dne 12. 2. 2009 sp. zn. I. ÚS 2853/08), nicméně v odůvodnění svého rozhodnutí Ústavní soud uvedl, že rozhodnutí o uznání cizozemského rozhodnutí nesmí vést k celkovému zhoršení postavení odsouzeného. Dle stěžovatelova názoru tak naznačil, že otázka rozdílných úprav podmíněného propuštění doživotně odsouzených není relevantní při rozhodování o uznání trestu, nýbrž až při posuzování podmínek pro podmíněné propuštění. Přitom stěžovatel opakuje svůj již dříve uplatněný názor, že původně uložený trest neměl být právě z těchto důvodů vůbec v České republice uznán. S ohledem na výše uvedené má stěžovatel za to, že obecné soudy porušily jeho ústavní práva tím, že se meritorně nezabývaly žádostí o podmíněčné propuštění. Z toho důvodu navrhuje, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

7. Stěžovatelovým případem se v minulosti zabýval rovněž Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“), aniž ji však posoudil meritorně. Vyslovil názor, že pod pojem trest ve smyslu čl. 7 Úmluvy nelze zahrnout otázky podmíněného propuštění. Stěžovatel má za to, že tento postoj je v současné době již překonán nedávným rozsudkem velkého senátu ESLP ve věci *Vinter a další proti Spojenému království* ze dne 9. 7. 2013 (stížnosti č. 66069/09, 130/10 a 3896/10). Přitom ESLP již v minulosti upozorňoval na obtíže spojené s rozpoznáním toho, kdy změna podmínek věznění může znamenat uložení dalšího trestu ve smyslu čl. 7 Úmluvy (viz rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 12. 2. 2008, č. 15917/89 ve věci *Kafkaris proti Kypru*).

III.

Vyjádření účastníků řízení

8. Ústavní soud podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

9. Krajský soud ve svém vyjádření uvedl, že soudy se stěžovatelem uplatněnou argumentací skutečně nezabývaly, neboť při svém rozhodování vycházely z jednoznačného ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku. Proto považuje napadená rozhodnutí za správná a zákonná. Odkázal přitom na znění čl. 9 odst. 3 Úmluvy o předávání odsouzených osob, kde se uvádí, že výkon trestu bude prováděn podle právního řádu vykonávajícího státu a pouze tento stát bude příslušný pro přijímání všech odpovídajících rozhodnutí. Dle názoru krajského soudu je z daného ustanovení zřejmé, že uznáním cizozemského rozhodnutí dochází k výkonu trestu ve stejném

režimu jako u trestu uloženého českým soudem. Ve vyjádření se dále odkazuje na znění čl. 11 odst. 1 písm. d) Úmluvy o předávání odsouzených osob, podle kterého příslušné orgány při přeměně nezhorší trestněprávní postavení odsouzené osoby. Toto ustanovení nepokrývá dle krajského soudu podmínky výkonu trestu odnětí svobody, které jsou v jednotlivých státech zákonitě odlišné, ale vztahuje se toliko k délce trestu. Krajský soud také poukazuje na skutečnost, že Bavorské státní ministerstvo spravedlnosti ve své žádosti o převzetí stěžovatele k výkonu trestu vyslovalo očekávání, že výše trestu nebude změněna s poukazem na to, že nejkratší přijatelná délka trestu, kterou musí stěžovatel vykonat, je patnáct let. Naproti tomu nebylo ze strany německých orgánů požadováno, aby byly dodrženy určité podmínky pro podmíněné propuštění. Krajský soud tedy považuje stěžovatelovu ústavní stížnost za nedůvodnou.

10. Své vyjádření zaslal i okresní soud, který rovněž uvedl, že rozhodnutí se opírá o jednoznačné znění ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku, dle něž ve stěžovatelově případě doposud neuplynula lhůta nutná k projednání žádosti o podmíněné propuštění. Ve zbytku okresní soud odkázal na napadené usnesení.

11. Vedlejší účastníci řízení se k ústavní stížnosti nevyjádřili. Stejně tak stěžovatel možnosti k případné replice k jemu zasláným vyjádřením (sub 9, 10) nevyužil.

IV.

Procesní předpoklady projednání návrhu

12. Ústavní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny procesní předpoklady projednání ústavní stížnosti. Dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

13. Ústavní soud v této souvislosti připomíná, že stěžovatel fakticky napadá celý postup soudní moci v jeho věci, a to od samotného počátku, kdy bylo rozhodováno o jeho převzetí k výkonu trestu. Zde je třeba připomenout, s ohledem na vymezení toho, o čem může být v tomto nynějším řízení rozhodnuto, že soudní moc je jednotná, proto se nelze dovolávat rozhodnutí jednoho soudu oproti konečnému rozhodnutí soudu vyšší instance, neboť jen konečné rozhodnutí lze za projev soudní moci České republiky považovat. Jakkoli v původním řízení o předání k výkonu trestu proto vyznělo rozhodnutí krajského soudu pro stěžovatele příznivěji, když byl odsouzen na 15 let, je to pro toto řízení bez významu. To však neznamená, že k předchozímu řízení nemůže Ústavní soud z hlediska hodnocení splnění procesních předpokladů pro projednání ústavní stížnosti přihlížet, neboť nyní napadená rozhodnutí obecných soudů z nich vycházejí.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud v minulosti opakovaně vymezil podmínky, za jakých je na základě formálně bezvadné ústavní stížnosti povinen zasáhnout do rozhodovací činnosti obecných soudů, do jejichž soustavy nenáleží (čl. 91 odst. 1, čl. 92 Ústavy), a nezkoumá proto věcnou správnost či „běžnou“ zákonnost jejich rozhodnutí. Oprávněn je do rozhodovací činnosti obecných soudů zasáhnout zásadně jen tehdy, byla-li by jí ústavně nepřipustným způsobem zasažena základní práva a svobody účastníků soudního řízení. Při hodnocení ústavnosti rozhodnutí obecných soudů se v řízení o předmětné ústavní stížnosti Ústavní soud musel zaměřit na tři otázky.

15. Nejprve to byla otázka zvážení postupu podle § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, neboť napadená rozhodnutí obecných soudů, stejně jako jejich argumentace (viz sub 9 a 10), jsou založeny na odkazu na jednoznačnou právní úpravu v § 88 odst. 5 trestního zákoníku, podle které může být osoba odsouzená na doživotí „*podmíněně propuštěna až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu, nehrozí-li s ohledem na okolnosti činu, za který byla odsouzena, a povahu její osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.*“

16. Teprve po posouzení této otázky (viz sub V.a) bylo možno posoudit, zda v řízení o návrhu na podmíněné propuštění stěžovatele byla dodržena ústavně zaručená procesní práva stěžovatele (sub V.b).

17. Konečně, s ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodování obecných soudů, bylo možno zhodnotit (sub V.c) ústavní konformitu výkladu a užití práva hmotného [srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257), nebo ze dne 11. 12. 1997 sp. zn. III. ÚS 205/97 (N 159/9 SbNU 375)].

V.a

Zvážení aplikace § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu

18. Ústavní soud především připomíná, že v řízení o ústavní stížnosti není v působnosti senátu posuzovat samotnou ústavnost či zákonnost právního předpisu, který byl aplikován v řízení před orgány veřejné moci, neboť tato otázka je vyhrazena podle § 11 odst. 2 písm. a) a b) zákona o Ústavním soudu výlučně plénu Ústavního soudu. Senát má proto pouze návrhové oprávnění na základě § 64 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. c) zákona o Ústavním soudu. Bylo proto třeba nejdříve posoudit, zda nejsou splněny podmínky pro aplikaci § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, podle kterého „[d]ojde-li senát v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti k závěru, že zákon nebo jiný právní předpis anebo jejich jednotlivá ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis, řízení přeruší a podá návrh plénu na zrušení takového právního předpisu podle čl. 87 odst. 1 písm. a) nebo b) Ústavy“. V posuzované věci jde o ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku. Právě lpění na této lhůtě způsobuje dle stěžovatele protiústavní zásah jeho práv.

19. Ve své rozhodovací činnosti dospěl Ústavní soud k závěru, že institut lhůty, popř. doby, nevykazuje *prima facie* bez dalšího znaky protiústavnosti, a vymezil tři základní

hlediska, na jejichž základě posuzuje konformitu té které zákonné lhůty. Neústavnost určité lhůty je možno dovozovat teprve v kontextu „konkrétních okolností“ posuzované věci.

20. Takovou okolností může být v první řadě nepřiměřenost (disproporcionalita) lhůty ve vztahu k jí časově omezené možnosti uplatnění nebo naopak omezení ústavně zaručeného práva. Z tohoto důvodu došlo ke zrušení právního předpisu např. v případě lhůty, která omezovala možnost podání žaloby na popření otcovství manželem na dobu šesti měsíců od doby, kdy se dozvěděl, že se jeho manželce narodilo dítě [srov. náleze ze dne 8. 7. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141; 244/2010 Sb.)], nebo třídní lhůty k podání odůvodněných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu [viz náleze ze dne 16. 10. 2012 sp. zn. Pl. ÚS 16/12 (N 174/67 SbNU 115; 369/2012 Sb.)]. Tento důvod zrušení předmětné lhůty však nepřichází v úvahu, neboť Ústavní soud ve své ustálené judikatuře zastává názor, že z ústavního pořádku neplyne právo na podmíněné propuštění, resp. na propuštění z výkonu trestu před uplynutím jeho celé délky [srov. náleze ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09 (N 201/58 SbNU 787) nebo usnesení ze dne 16. 10. 2014 sp. zn. III. ÚS 2478/14] ústavně konformně uloženého trestu odnětí svobody. Tím méně pak může bez zákonného rámce existovat ústavně zaručené procesní právo pro podání přípustného návrhu na podmíněné propuštění v určité konkrétní lhůtě, která je stanovena zákonem a ještě neuplynula, tak jak je tomu v posuzované věci. K tomu lze rovněž odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2013 sp. zn. IV. ÚS 2825/13 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), jímž byla odmítnuta stížnost stěžovatele, který se v ní domáhal alespoň přeřazení do mírnějšího typu věznice. Jakkoli se v tomto rozhodnutí IV. senát výslovně otázkou postupu podle § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu nezabýval, nejenže je nezpochybnil, navíc dospěl k závěru, že nelze hovořit ani o právu na přeřazení do mírnějšího typu výkonu doživotního trestu odnětí svobody.

21. Druhou skupinu případů představuje zjevná svévole zákonodárce, která by porušila některé základní právo adresátů takové lhůty. K tomu došlo např. v situaci, kdy zákonodárce zasáhl do legitimního očekávání přesně vymezeného okruhu subjektů pouhý jeden den před uplynutím lhůty, ve které by u nich došlo k nabytí vlastnického práva [srov. náleze ze dne 9. 3. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 2/02 (N 35/32 SbNU 331; 278/2004 Sb.)]. Předmětnou dvacetiletou lhůtu však nelze shledat jako svévolně určenou, a to jak z hlediska zákonodárství v České republice, tak z hlediska komparace s obdobnými lhůtami v jiných státech. Ústavní soud chápe na jednu stranu trest jako sankci, která má postihovat pachatele jen v nezbytné míře (ustanovení § 38 odst. 2 trestního zákoníku), a tudíž bylo-li dosud odpykanou částí trestu odnětí svobody již dosaženo nápravy pachatele a ochrany společnosti, je další výkon tohoto trestu nepotřebný a rovněž neopodstatněný [srov. např. náleze ze dne 12. 11. 2014 sp. zn. I. ÚS 3439/13 (N 209/75 SbNU 341)]. Tento závěr je v podstatě vyjádřením zásady přiměřenosti zásahu do základních práv a svobod jednotlivců. Zároveň je však nutno přistupovat k trestnímu právu jako komplexnímu systému norem řešících problémy spojené s nejzávažnějšími protiprávními jednáními, k jehož vytvoření je kompetentní pouze zákonodárce, omezený toliko explicitně vyjádřenými mezemi zakotvenými v ústavním pořádku [srov. např. náleze ze dne 25. 10. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 14/09 (N 183/63 SbNU 117; 22/2012 Sb.)]. Přestože názory soudců a dalších odborníků, zkoumajících jevy spojené s výkonem trestní spravedlnosti, nemusí například v otázce přiměřenosti vždy odpovídat v právních předpisech vyjádřené vůli zákonodárce, je zakotvení funkční trestní politiky státu právě v jeho pravomoci (podrobněji srov. bod 16 a násl. nálezu ze dne 18. 9. 2014

sp. zn. III. ÚS 3101/13). Ústavní soud je navíc toho názoru, že s ohledem na současnou úroveň rozvoje vědeckých oborů, souvisejících s resocializací vězňů, tak i na finanční možnosti státu, si jen těžko lze představit lépe fungující systém nápravy pachatelů té nejzávažnější trestné činnosti, který by neobsahoval nějaké pevně zakotvené lhůty pro možnost jejich podmíněného propuštění. Samotnou délku předmětné lhůty pak Ústavní soud nepovažuje za svévolnou vzhledem k zákonnému vymezení institutu doživotního odnětí svobody jako zcela výjimečného opatření (srov. ustanovení § 54 trestního zákoníku). Zakotvení určité lhůty je navíc běžné ve většině právních řádů moderních států, navíc je spojeno s dalšími podmínkami, popř. s možností soudu stanovit, kdy bude moci doživotně odsouzený poprvé o podmíněné propuštění požádat. Na rozdíl od odsouzení na určitou dobu odnětí svobody je třeba vidět, že v případě § 88 odst. 5 trestního zákoníku jde o odsouzení na doživotí, tedy do konce života, avšak s možností požádat při splnění určitých podmínek (na prvním místě po uplynutí 20 let) o podmíněné propuštění [v České republice tak obecně neplatí známá zásada z anglosaského práva „*life means life*“ (jinak též *whole life tariff*), která by odporovala požadavku respektování lidské důstojnosti bez možnosti nápravy]. V tomto směru možno odkázat i na doporučující dokumenty Rady Evropy v této oblasti, jako jsou např. Doporučení týkající se vedení vězeňských správ v oblasti dlouhodobých a doživotních trestů [*Recommendation Rec(2003)23 of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners* z 9. 10. 2003] a čl. 6, popř. čl. 103 odst. 8 Evropských vězeňských pravidel [*Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules*].

22. Konečně poslední skupinou případů, v nichž může zakotvení určité lhůty způsobovat protiústavnost právní úpravy, představují situace, v nichž tato lhůta znevýhodňuje některou skupinu subjektů ve srovnání s jinou v možnosti uplatnění práva v důsledku dodatečné změny podmínek. Tento závěr byl důvodem derogační činnosti Ústavního soudu v několika restitučních nálezech [srov. např. nálezy ze dne 12. 7. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 3/94 (N 38/1 SbNU 279; 164/1994 Sb.) nebo ze dne 3. 6. 1998 sp. zn. Pl. ÚS 24/97 (N 62/11 SbNU 111; 153/1998 Sb.), jakkoli se v těchto případech jednalo o uplatňování práva, nikoli jen možnosti podat návrh]. Ani taková situace v posuzované věci nenastala, neboť k žádné dodatečné změně právních podmínek podmíněného propuštění nedošlo. Určité zdánlivé znevýhodnění, k němuž může dojít u osob, které byly ve Spolkové republice Německo odsouzeny k trestu doživotního odnětí svobody, avšak trest vykonávají v České republice, považuje Ústavní soud za ústavně konformní, za splnění dalších podmínek (viz dále).

23. Třeba též zdůraznit, že ne každý stát v rámci své trestní svrchovanosti a práva stanovit tresty (tzv. *ius punendi*) zná trest doživotí (oproti anglosaské právní oblasti nebo střední Evropě je to např. většina států Latinské Ameriky a po vzoru bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie též její bývalé subjekty). Zpravidla je to však proto, že se umožňuje ukládání trestů na dobu delší než 25 let (např. v Chorvatsku je to podle čl. 46 odst. 2 trestního zákona 50 let – text dostupný na <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>). Předmětné ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku je právním předpisem České republiky, který může být z hlediska trestní politiky nepochybně poměřován stanovením takové lhůty v jiném státě, tedy v Spolkové republice Německo, avšak důvod pro jeho zrušení musí vyplývat ze splnění podmínek stanovených v čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy. Opačný postup by znamenal, že v případě převzetí k výkonu trestu z většiny dalších evropských států, by toto ustanovení bylo

vždy zpochybněno v důsledku odlišné právní úpravy v těchto státech (např. ne každý stát stanoví určitou dobu výkonu trestu, po jejímž uplynutí lze požádat o podmíněně propuštění, jinou otázkou je možnost omilostnění). S ohledem na povahu práva jako soustavy obecně závazných pravidel chování (stanovených státem) by to vyžadovalo výslovně stanovit, že Česká republika nebude jako svrchovaný stát trvat na svých pravidlech výkonu trestu, nýbrž je vždy podřídí pravidlům toho státu, ze kterého odsouzenou osobu k výkonu trestu přejímá, a že tak nebude pouze posuzovat, zda je uložený trest slučitelný s právem České republiky, jak to stanovil § 451 odst. 3 trestního řádu v rozhodném znění. Přitom je třeba zdůraznit, že trestněprávním předpisům České republiky aplikačně nadřazená Úmluva (čl. 10 Ústavy) v čl. 9 odst. 3 výslovně stanoví, že při převzetí bude výkon trestu prováděn podle právního řádu vykonávajícího státu, tedy České republiky, a pouze tento stát bude příslušný pro přijímání všech odpovídajících rozhodnutí. Tato otázka však již byla posouzena v rámci řízení ve věci sp. zn. I. ÚS 2853/08 (blíže k důsledkům tohoto rozhodnutí viz sub 27).

24. Z uvedených důvodů tedy III. senát Ústavního soudu neshledal důvod pro postup podle ustanovení § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu a přistoupil dále k hodnocení procesního postupu a právních závěrů obecných soudů v napadeném řízení.

V.b

Respektování základních procesních práv stěžovatele

25. V procesním postupu obou soudů neshledal Ústavní soud žádné pochybení, přičemž ani stěžovatel žádnou v tomto směru relevantní námitku nevznesl. Proto Ústavní soud přistoupil k hodnocení slučitelnosti nosných důvodů napadených rozhodnutí s ústavními právy stěžovatele.

V.c

Posouzení ústavní přijatelnosti výkladu obecných soudů

26. Klíčová otázka celého případu spočívá v tom, zda stěžovatel požívá (či alespoň může požívat a soudy by se proto s otázkou měly vypořádat) ústavní právo na věcné projednání jeho žádosti o podmíněně propuštění ještě před uplynutím doby zakotvené v ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku. Jelikož Ústavní soud (sub V.a) dospěl k závěru, že v tomto případě není dán důvod pro podání návrhu podle § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, mohly by obecné soudy, jež jsou dle čl. 95 odst. 1 Ústavy vázány při svém rozhodování všemi zákony, rozhodnout v rozporu se zněním jasného, kogentního a na daný případ dopadajícího ustanovení trestního zákoníku toliko v případě jeho nesouladu s právními předpisy vyšší právní síly, resp. předpisy s tzv. aplikační předností, jimiž jsou zejména mezinárodní smlouvy, které splňují požadavky stanovené v čl. 10 Ústavy. Dle Ústavního soudu přitom žádný z obecných mezinárodních závazků České republiky nezavazuje soud k aplikaci jiné lhůty než té, kterou stanoví § 88 odst. 5 trestního zákoníku. Je přitom třeba přisvědčit názoru krajského soudu, který ve svém vyjádření správně poukázal na skutečnost, že dle čl. 9 odst. 3 Úmluvy o předávání odsouzených osob se všechna rozhodnutí o výkonu trestu řídí právním řádem vykonávajícího státu, v tomto případě tedy České republiky (viz též sub 23). Aplikaci trestního zákoníku nebrání ani žádný požadavek vydávající německé strany, kterým by se Česká republika musela řídit v souladu s čl. 1 odst. 2 Ústavy.

Zároveň je však pro úplnost třeba konstatovat, že žádný z požadavků orgánů Spolkové republiky Německo nezavazuje Českou republiku k aplikaci jejích zákonů, když příslušné dokumenty vyjadřují na jedné straně přání, aby byl původní trest beze změn uznán, na straně druhé je však neustále zdůrazňován nejkratší možný výkon trestu, a to patnáctiletý (srov. např. český překlad dopisu Bavorského státního ministerstva spravedlnosti ze dne 12. 11. 2007, č. 1. 64 spisu Krajského soudu v Praze sp. zn. 8 T 18/2008). Jinak řečeno, i v Spolkové republice Německo platí zásada, podle které se sice doživotím rozumí do konce života („*life means life*“), avšak stejně jako v České republice modifikovaná požadavky právního státu respektujícího lidskou důstojnost (viz zejména rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 21. 6. 1977 sp. zn. 1 BvL 14/76 a odmítnutí žádosti o podmíněné propuštění jeho usnesením ze dne 24. 4. 1986 sp. zn. 2 BvR 1146/85). Lze tedy uzavřít, že řešení uvedené otázky je třeba hledat toliko v právním řádu České republiky, neboť žádný zvláštní mezinárodní závazek, s aplikační předností před vnitrostátními předpisy, tuto oblast neupravuje odlišně. Ústavní soud přistoupil tedy k posouzení toho, zda výklad provedený obecnými soudy lze označit za ústavně konformní.

27. Ústavní úprava tuto otázku rovněž neřeší přímo, její podstatné části, zejména zakotvení základních práv a svobod, se však promítají do celého právního řádu, jako jeho regulativní ideje [obdobně např. nálezy ze dne 26. 9. 2000 sp. zn. I. ÚS 129/2000 (N 134/19 SbNU 221) nebo ze dne 12. 2. 2013 sp. zn. I. ÚS 1883/12 (N 29/68 SbNU 325)]. Ústavní soud tedy přistoupil k posouzení toho, zda samotný závěr o předčasnosti stěžovatelovy žádosti o podmíněné propuštění neodporuje právům zakotveným v Listině.

28. Stěžovatel dovozuje ústavní nárok na věcné projednání jeho žádosti o podmíněné propuštění z nepřipustnosti zhoršení jeho postavení, rovnajícímu se fakticky novému trestu, k němuž aplikací české právní úpravy došlo, a to pouze v důsledku předání stěžovatele do České republiky. Ústavní soud již při projednávání jedné ze stěžovatelových dřívějších ústavních stížností potvrdil platnost zásady, dle níž pouhým předáním stěžovatele do České republiky nemůže dojít k celkovému zhoršení jeho trestněprávního postavení (srov. usnesení ze dne 12. 2. 2009 sp. zn. I. ÚS 2853/08). V této souvislosti je třeba zdůraznit, že Ústavnímu soudu zásadně nepřislouží vyjadřovat se k druhu a výši uloženého trestu (srov. nálezy ze dne 24. 4. 2008 sp. zn. II. ÚS 455/05), neboť rozhodování je v této oblasti svěřeno výlučně obecným soudům (srov. čl. 90 Ústavy věta druhá a čl. 40 odst. 1 Listiny). Ústavní soud je oprávněn zasáhnout pouze v případech, že by obecné soudy nerespektovaly zásadu zákonnosti ukládaného trestu (srov. čl. 8 odst. 2 a čl. 39 Listiny). Samotná otázka podmíněného propuštění je však situována do roviny tzv. podústavního práva a ústavní aspekt zde vystupuje jen v případě, že by bylo podmíněné propuštění zcela vyloučeno, což by odporovalo požadavkům promítnutí respektu k lidské důstojnosti do jednotlivých funkcí trestu.

29. V tomto směru je třeba zdůraznit, že rozhodnutí Ústavního soudu je za podmínek stanovených v čl. 89 odst. 2 Ústavy závazné i pro samotný Ústavní soud. Jakkoli se se tyto podmínky nevztahují na kvazimeritorní citované usnesení, Ústavní soud nemůže – vázán pravidly stanovenými v zákoně podle čl. 88 odst. 1 Ústavy – postupovat tak, že by jinou ústavní stížností fakticky posoudil jako nepřímé, a podle § 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu nepřipustné odvolání proti jiné ústavní stížnosti [viz např. publikované usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 5. 2014 sp. zn. III. ÚS 2679/13 (U 9/73 SbNU 993)]. Proto v tomto ohledu je to věc již vyřešená, sice tvoří podklad pro

současné rozhodnutí (viz k tomu sub 13), v nynějším řízení lze z tohoto stavu vycházet, nikoli již ale zpochybňovat rozhodnutí obecných soudů z původního řízení v roce 2008 (viz sub 3), dále výše citované usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2853/08 a již vůbec ne závěry ESLP ve věci nepřipustnosti stížnosti stěžovatele (rozhodnutí pod č. 48058/09 ze dne 9. 9. 2011 (úplný text rozhodnutí je dostupný na <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106408>).

30. Ústavní soud přisvědčuje názoru, že rozhodování o uznání či přeměně trestu vysloveného cizozemským rozhodnutím a rozhodování o podmínkách výkonu trestu jsou dvě, z hlediska čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny odlišné věci. S ohledem na ústavní vymezení a oddělení zákonodárné moci i soudní moci považuje Ústavní soud toto rozdělení za klíčové. Retroaktivní úprava trestnosti určitého jednání, jakož i retroaktivní stanovení trestu za něj, je v podmínkách stabilního právního státu zcela mimo dispozici zákonodárce (srov. čl. 40 odst. 1, 5 a 6 Listiny), když patří do tzv. tvrdého jádra základních práv a svobod podle čl. 4 odst. 2 ve spojení s čl. 15 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Naproti tomu je nejen možné, ale u dlouhotrvajících trestů odnětí svobody i nezbytné, aby se podmínky jejich výkonu měnily, a byť jediné dle vůle zákonodárce (srov. čl. 2 odst. 2 a čl. 4 Listiny), který je tak primárně odpovědný za ochranu oprávněných zájmů společnosti před jejich narušováním kriminálním jednáním. S ohledem na změny, k nimž v oblasti vězeňství a výkonu trestu v průběhu času dochází (změna názorů společnosti na různé způsoby chování, nové odborné poznatky, finanční a jiné možnosti státu), je to v případě doživotního trestu pochopitelné (viz k tomu sub 37 přehled změn, ke kterým došlo v právu Evropské unie a následně v právu České republiky po převzetí stěžovatele k výkonu trestu doživotí v České republice). V opačném případě by jak resocializační, tak ochranné snahy státu musely nutně u značné skupiny odsouzených vycházet naprázdno. S ohledem na efektivitu celého systému pak samozřejmě nelze odvozovat legitimitu takových změn od souhlasu vězňených osob (na rozdíl od souhlasu poškozeného či oběti trestného činu, jak to činí trestní zákony jiných států). Obsah této úpravy je tak v dispozici zákonodárce, který je omezen jen malým počtem explicitních hodnotových ustanovení ústavního pořádku, týkajících se zejména nepřekročitelných mezi trestání a zákazu ukládání nových trestů, popř. zákazem nelidského a ponižujícího zacházení (čl. 7 odst. 2 Listiny).

31. Ústavní soud zastává názor, že podmínky podmíněného propouštění osob vykonávajících trest odnětí svobody náleží do druhé z obou uvedených oblastí zákonné úpravy trestního práva. Podmíněné propouštění je součástí snahy státu o resocializaci pachatelů trestné činnosti, a to i té nejzávažnější. Výkon trestu doživotního odnětí svobody proto neslouží jen k ochraně práv jednotlivců, ale i snaze pomoci odsouzenému k možnému začlenění do společnosti (srov. citované usnesení sp. zn. I. ÚS 2853/08, sub 28), které se tak v moderním státě stává konečným cílem každé státem ukládané trestní sankce (obdobně např. bod 14 nálezu ze dne 13. 3. 2014 sp. zn. III. ÚS 1884/13). Ústavní soud však ve své rozhodovací činnosti opakovaně připomíná přinejmenším fakultativnost podmíněného propouštění, kdy ani formální naplnění všech nezbytných požadavků nevede samo o sobě k jeho nutné aplikaci (obdobně např. usnesení ze dne 7. 11. 2011 sp. zn. IV. ÚS 2655/11, ze dne 26. 2. 2014 sp. zn. III. ÚS 4024/13), jež je vlastně výjimkou ze standardního postupu, který představuje výkon celého spravedlivě vyměřeného trestu (srov. např. bod 8 usnesení ze dne 16. 10. 2014 sp. zn. III. ÚS 2478/14). Podmínky pro jeho uplatnění, včetně časových, tak nelze považovat za součást původně ukládaného trestu, jakkoliv jsou od něj odvozeny, nýbrž za součást

nápravných snah trestní politiky státu (obdobně srov. rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Kafkaris proti Kypru* ze dne 12. 2. 2008 č. 21906/04, § 151).

32. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti dospěl k závěru, že podmínky podmíněného propuštění nejsou součástí trestu (jeho funkce odplaty, ochrany společnosti a negativního hodnocení chování pachatele), což se projeví např. při hodnocení tvrdosti trestu u dvou právních úprav, obdobně jako v projednávaném případě [viz náleze ze dne 22. 1. 2001 sp. zn. IV. ÚS 158/2000 (N 12/21 SbNU 91)]. Nejde o rozhodnutí, kterým se vyslovuje vina a ukládá trest podle čl. 90 Ústavy věty druhé a čl. 40 odst. 1 Listiny, nevylučuje to však, na rozdíl od vyloučení možnosti podat dovolání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2004 sp. zn. 11 Tdo 28/2004), možnost přezkumu takového rozhodnutí obecných soudů z hlediska dodržení rámce ústavnosti řízení a dodržení ústavních kautel pro převzetí výkonu trestu doživotí, a především pro přezkum hodnocení podmínek pro případné podmíněné propuštění z jeho výkonu podle § 88 odst. 5 trestního zákoníku. Dovolává-li se proto stěžovatel požadavku bavorského ministerstva spravedlnosti, aby výše trestu nebyla v České republice změněna a aby nejkratší délka trestu, kterou stěžovatel musí dle německého práva vykonat (patnáct let podle § 57a odst. 1 bod 1 německého trestního zákoníku), byla vykonána i v České republice (sub 3), tak zaměňuje dvě různé věci. Oproti jeho očekávání to neznamena pravděpodobnost vyhovění jeho žádosti (v případě výkonu trestu v Německu), nýbrž jen první okamžik pro možnost posouzení, zda by mohl být propuštěn, což ani v Německu není „automatické“. Podle kriminologických statistik [viz k tomu statistické údaje německé Kriminologische Zentralstelle se sídlem ve Wiesbadenu uváděné v práci Kindhäuser, U., Neumann, U., Paeffgen, H.-U.c (Hrsg.): *Strafgesetzbuch, Kommentar*, Band 1, 4. Auflage, Baden – Baden: Nomos, 2013, s. 2166-2169, dále tytéž údaje v rámci sv. 113 studií Kriminologischer Gesellschaft - viz Bannenberg, B., Jehle, J.-M. (Hrsg.) *Gewaltdelinquenz, lange Freiheitsentziehung, Delinquenzverläufe*. Mönchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2011, s. 230-232, dostupné na http://idb.ub.uni-tuebingen.de/diglit/NKS_2011_113]) se pro různá časová sledovaná období uvádí průměr od 17 do 19 let skutečného výkonu, v případě závažných trestných činů vraždy i daleko více. Pro srovnání jiný sousední stát Rakousko uvádí, že jedna třetina doživotně odsouzených vykoná skutečně celý trest, průměrná délka výkonu je pak 21 let (údaje dostupné na kurier.at z 9. 8. 2015).

33. S ohledem na vše uvedené je Ústavní soud toho názoru, že předvídatelnost a neměnnost podmínek podmíněného propuštění není odsouzené osobě ústavním pořádkem zaručena, stejně jako tyto podmínky nelze bez dalšího přenášet ze státu odsouzení do státu přejímajícího odsouzeného k výkonu trestu. To platí zejména v případě doživotního odnětí svobody, jehož délka je již z povahy věci ve všech státech, kde jej lze uložit, stejná. Jeho specifická, daná zdánlivě fatálním dopadem na lidskou důstojnost, se sice projevuje v povinnosti státu zakotvit ve svém právním řádu možnost podmíněného propuštění (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Vinter a další proti Spojenému království* ze dne 9. 7. 2013, stížnosti č. 66069/09, 130/10 a 3896/10), to však dle Ústavního soudu neznamena, že by výkon celého trestu měl v konkrétní věci představovat toliko výjimku. III. senát Ústavního soudu zastává názor, že zvláštní (absolutní) povaha doživotně uloženého trestu se nutně musí projevit ve zvýšených nárocích na odůvodnění rozhodnutí, kterým se po splnění podmínek § 88 odst. 5 trestního zákoníku nevyhoví žádosti doživotně odsouzeného o podmíněné propuštění. V posuzovaném případě však o takovou situaci nešlo, protože dosud nebyla splněna první podmínka, tedy uplynutí nejméně dvaceti let výkonu trestu odnětí

svobody na doživotí. Ta je mimo uvážení soudní moci vázané podle čl. 95 odst. 1 Ústavy zákonem a Úmluvou o předávání odsouzených osob. Bez splnění této podmínky, popř. bez případného zrušení tohoto ustanovení (viz ale výše), jsou námitky stěžovatele proti nevyhovění jeho žádosti bezpředmětné.

34. Hmotněprávní podmínky pro podmíněné propuštění, spočívající především v záruce bezpečného návratu vězně do společnosti, platí shodně i u doživotně odsouzených. Závěry uvedeného rozsudku ESLP ve věci *Vinter a další proti Spojenému království* (viz bod 32) byly ve stěžovatelově případě beze zbytku naplněny, zejména z hlediska jeho požadavku, aby vhodným okamžikem pro provedení přezkumu nutnosti pokračování ve výkonu trestu bylo 25 let od uložení trestu s následným periodickým přezkumem. Zde ESLP uvedl, že nebude-li takový přezkum vnitrostátní právo dovolovat, nebude uložený doživotní trest splňovat požadavky vyplývající z čl. 3 Úmluvy (viz jeho bod 120, úplné znění dostupné na <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122664>). V této souvislosti lze uvést, že stěžovateli nelze přisvědčit ani v tom, že by tento rozsudek velkého senátu ESLP, na který poukazuje, označil podmínky podmíněného propuštění za součást trestu ve smyslu čl. 7 Úmluvy a změnil tak fakticky právní názor na stěžovatelovu předchozí stížnost odmítnutou 6. 9. 2011 (viz sub 6, 29). Ústavní soud pro úplnost poznamenává, že nepovažuje za nutné zabývat se nesouhlasným rozhodnutím odvolacího soudu (*Court of Appeal - Criminal Division*) a vlády Velké Británie na tento rozsudek v rozhodnutí odvolacího soudu ve věci *78 R v McLoughlin [2014] EWCA Crim 188* (celé rozhodnutí dostupné na <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Crim/2014/188.html>).

35. Lze tedy uzavřít, že ke stanovení úpravy pro oblast výkonu trestu je nutné přihlížet k často dříve neznámým společenským okolnostem (finančním, kriminologickým, společenským), které budou zvláště v průběhu výkonu mnohaletých trestů odnětí svobody tvarovat resocializační snahy státu a společnosti do stále nových podob. Uvedené závěry platí tím spíše, dochází-li v nějakém případě ke střetu norem a hodnot dvou právních řádů, tedy střetu vůlí dvou suverénních zákonodárců. Provázanost celkového systému naší trestní nápravné politiky státu vylučuje, aby jeho dílčí prvky byly odvozeny od vůle cizího zákonodárce, není-li k tomu Česká republika zavázána mezinárodním právem. Konečně tato zásada je uznávána od první klasické práce na téma suverenity (viz Bodin, J. *Six books of the commonwealth*. Vyd. Basil Blackwell, Oxford 1955, zkrácený překlad z roku 1578, s. 45 – čtvrtý znak suverenity – konečné slovo suveréna v soudním rozhodování) po tzv. lisabonský rozsudek německého Spolkového ústavního soudu (viz jeho bod 252 – mezi přenosu pravomocí na Evropskou unii je mimo jiné rozhodování o trestním právu hmotném a procesním).

36. V projednávaném případě se stěžovatel dostal právě do takového „soukolí“ dvou právních řádů s částečně odlišným pojetím trestní spravedlnosti, i když k tomu přispěl vlastním jednáním (útekem z České republiky). Německý přístup upřednostňuje obligatorně co nejpřísnější trest za obecně definovaný trestný čin vraždy, avšak současně v reakci na rozsudek Spolkového ústavního soudu (viz sub 25) zakotvuje dřívější možnost vězně poukázat svým chováním na bezpředmětnost jeho dalšího výkonu (srov. ustanovení § 57a a 211 trestního zákoníku SRN, dostupného např. na <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html>). Oproti tomu upřednostnil český zákonodárce po roce 1989 spolu se zrušením trestu smrti zcela výjimečný charakter doživotního odnětí svobody, který tak představuje sankci opodstatněnou nikoliv obecnými, nýbrž konkrétními okolnostmi každého jednotlivého zločinu, za jehož

spáchání se jakýkoliv jiný trest nezdá být dostatečně přiměřenou reakcí (srov. ustanovení § 54 odst. 3 trestního zákoníku). Rozdílnost ideového pojetí obou úprav se pak naplno projeví právě při rozhodování o podmíněném propuštění k doživotí odsouzených pachatelů trestných činů. Tomu odpovídá i soudní praxe.

37. Rozdíly v právních předpisech ani praxi nejsou však pro stěžovatele práva prvořadé, neboť za řádný výkon spravedlivě vyměřeného a uznaného trestu, včetně jeho nápravné a výchovné funkce, odpovídá stát, v němž je trest vykonáván (čl. 9 odst. 3 Úmluvy o předávání odsouzených osob – sub 23, 26). Odsouzení tak nemohou očekávat zachování stejných podmínek pro podmíněné propuštění po celou dobu výkonu trestu. Některé podmínky pro výkon trestu ve státě, kam je odsouzený předán, tak mohou být pro něj méně příznivé, a to například právě v oblasti podmínek pro podmíněné propuštění, vybavení věznic nebo pracovních možností. Jak je popsáno již výše, mohou se podmínky výkonu trestu měnit, nebude-li taková změna představovat fakticky nový trest nebo zhoršení trestu stávajícího. Vyjádří-li zákonodárce ústavně přijatelným způsobem vůli postupovat nově při další nápravě pachatelů nejzávažnějších zločinů, nespadá do kompetence soudní moci tyto jeho snahy podkopávat, neboť úkolem zákonodárce je stanovení trestu podle čl. 39 Listiny, zatímco výlučným posláním soudů (čl. 40 odst. 1 Listiny) je rozhodovat o vině a trestu (též čl. 90 věta druhá Ústavy). I v právním státě, ovládaném zásadami proporcionality zásahů do základních práv a svobod a racionality jeho činnosti, má zákonodárce v případech předání vězňů k výkonu trestu odnětí svobody na doživotí možnost upravit (ve srovnání se zahraniční úpravou) dobu, po jejímž uplynutí lze požádat o podmíněné propuštění tak, aby byla v souladu s domácí obecnou právní úpravou. Na tom nic nemění možnost převzít k výkonu trestu osobu odsouzenou i na delší dobu, než připouští náš právní řád (původně § 451 odst. 2 trestního řádu v rozhodném znění, nyní však modifikováno v § 124 odst. 6 a § 172 odst. 2 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních). Obdobně lze nyní poukázat na § 307 ve spojení s § 126 zákona o mezinárodní justiční spolupráci, kdy může soud České republiky v rozhodnutí o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu stanovit, že budou na území České republiky dodrženy lhůty pro podmíněné propuštění z výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody nebo předčasné ukončení takového výkonu stanovené právem jiného členského státu (jde o převzetí závazku z čl. 17 Rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV, o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody za účelem jejich výkonu v Evropské unii). Samotná přísnost úpravy podmínek výkonu trestů nečiní postup demokratického zákonodárce nelegitimním [obdobně bod 32 nálezu ze dne 12. 5. 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10 (N 90/61 SbNU 405)], nehledě na aplikační přednost mezinárodních smluv (čl. 10 Ústavy). Na výše uvedenou otázku stran existence ústavního práva na dřívější projednání žádosti o podmíněné propuštění v případě osoby odsouzené v zahraničí je tedy z hlediska ústavního pořádku odpověď záporná již proto, že je zde rozhodováno (a to platí pro každý stát) v mezích doživotního odsouzení. Znovu je třeba zdůraznit, že předmětem byla námitka nemožnosti předčasného podmíněného propuštění z výkonu trestu uznaného Českou republikou v roce 2008, nikoli samotné okolnosti odsouzení stěžovatele v Spolkové republice Německo a jeho předání k výkonu trestu v České republice (s ohledem na vývoj právní úpravy).

38. Obecné soudy tak aplikací ustanovení § 88 odst. 5 trestního zákoníku oproti očekávání stěžovatele neporušily stěžovatelovo ústavně zaručené základní právo na

možnost požádat o podmíněné propuštění, neboť takové právo náš ústavní pořádek nezná. Jejich, byť zjevně velmi stručné odůvodnění odmítnutí stěžovatelových argumentů odpovídá ústavním principům popsaným výše. Stěžovatel proto nemohl na základě dřívějších rozhodnutí obecných soudů nebo mezinárodních soudních orgánů očekávat, že soudy v jeho věci přistoupí k výkladu *contra legem* (srov. např. také usnesení ze dne 21. 11. 2013 sp. zn. IV. ÚS 2825/13). Naopak stěžovatel sám v průběhu řízení vyjádřil přesvědčení, že jeho žádost bude zamítnuta, což využije v dalším postupu u soudů Spolkové republiky Německo a při žádosti o udělení milosti (srov. např. hodnocení vězeňské služby k žádosti o podmíněné propuštění č. 1. 13 spisu okresního soudu sp. zn. 36 PP 29/2014). Nahlíží-li Ústavní soud na všechna předchozí řízení ve stěžovatelově věci jako na jeden celek, lze závěry obecných soudů jak obsahem, tak rozsahem označit jako ústavně přijatelné, neboť stěžovateli se dostalo srozumitelného, předvídatelného a ústavně konformního posouzení jeho sporného právního postavení.

39. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud ústavní stížnost – mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení – podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona o Ústavním soudu podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

40. Ústavní soud konečně pro úplnost poznamenává, že se stěžovatel v ústavní stížnosti rovněž vymezuje proti rozhodnutím obecných soudů (sub 3) z roku 2008, popř. usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2853/08. O této otázce nebylo z výše uvedených důvodů (sub 13) rozhodováno, neboť stěžovatel s nimi sice vyslovil nesouhlas, ale zřejmě s vědomím, že by šlo o návrh nepřijatelný (viz § 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu), je nečinil součástí svého návrhového žádání.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 10. ledna 2017

Jan Filip
předseda senátu